

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İNSAN ÜZERİNDE YAPILAN DENEYLER VE BU DENEYLERİN TIP BİLİMİ VE CEZA HUKUKU AÇISINDAN ELE ALINMASI

1. Deney Kavramı ve İnsan Üzerinde Yapılan Deneylerin Tarihsel Gelişimi	3
1.1. Deney Kavramı.....	3
1.2. İnsan Üzerinde Yapılan Deneylerin Tarihsel Gelişimi.....	7
1.2.1. Genel Olarak.....	7
1.2.2. Uluslararası Mevzuat Açısından İnsan Üzerinde Yapılan Deneyler	8
1.2.2.1. Nuremberg Kodu	8
1.2.2.2. Helsinki Bildirgesi	11
1.2.2.3. Belmont Raporu	12

1.2.2.4. İyi Klinik Uygulamalar (Good Clinical Practice)	14
1.2.2.5. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme	15
1.2.2.6. Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi.....	16
1.2.3. Ulusal Mevzuat Açısından İnsan Üzerinde Yapılan Deneyler	19
1.2.3.1. T.C. Anayasası	19
1.2.3.2. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi.....	19
1.2.3.3. Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu	20
1.2.3.4. İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik	21
1.2.3.5. İyi Klinik Uygulamalar Kılavuzu	22
1.2.3.6. Hasta Hakları Yönetmeliği	23
1.2.3.7. Hekimlik Mesleği Etiği Kuralları.....	24
1.2.3.8. Klinik Araştırmalar Hakkında Yönetmelik	24
1.2.3.9. Etik Kurul Standart İşleyiş Yöntemi Esasları.....	28
2. İnsan Üzerinde Yapılan Deneylerin Tıp Bilimi Açısından İncelenmesi.....	30
2.1. Genel Olarak.....	30
2.2. Tıp Etiği İlkelerinin İnsan Üzerinde Yapılan Deneyler Açısından İncelenmesi.....	32
2.2.1. Genel Olarak Etik, Biyoetik ve Tıp Etiği Kavramları.....	32
2.2.2. Tıp Etiği İlkeleri.....	34
2.2.2.1. Otonomiye Saygı İlkesi (Özerkliğe Saygı İlkesi)	34
2.2.2.2. Yarar sağlama ilkesi.....	37
2.2.2.3. Zarar vermeme ilkesi.....	38
2.2.2.4. Adalet ilkesi.....	39
2.3. Deney Yapılırken Gerçekleşen Fazlar (Dönemler).....	40
2.3.1. Genel Olarak	40
2.3.2. Faz I Çalışmaları	40

2.3.3. Faz II Çalışmaları.....	41
2.3.4. Faz III Çalışmaları.....	41
2.3.5. Faz IV Çalışmaları	42
3. İnsan Üzerinde Yapılan Deneylerin Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi.....	42
3.1. Genel Olarak.....	42
3.2. İnsan Üzerinde Bilimsel Deney Suçu	44
3.3. İnsan Üzerinde Tedavi Amaçlı Deneme Suçu.....	54

İKİNCİ BÖLÜM

İNSAN ÜZERİNDE YAPILAN DENEYLERİN KİŞİLİK HAKKI İLE İLİŞKİLENDİRİLMESİ

1. Kişi ve Kişilik Hakkı Kavramları.....	57
1.1. Kişi ve Kişilik Kavramları.....	57
1.1.1. Genel Olarak.....	57
1.1.2. Kişiliğin Başlaması ve Sona Ermesi	59
1.2. Kişiler Hukukuna Hâkim Olan İlkeler	62
1.2.1. Eşitlik İlkesi	62
1.2.2. Özgürlük İlkesi	62
1.2.3. Kişiye Saygı ve Kişiliğin Korunması İlkesi.....	63
1.3. Kişilik Hakkı Kavramı.....	63
1.3.1. Genel Olarak.....	63
1.3.2. Kişilik Hakkı Tanımı	65
1.4. Kişilik Hakkı Nitelikleri	67
2. Kişilik Hakkı Değerleri ve Özellikle Yaşam, Sağlık, Vücut Bütünlüğü Değeri.....	68
2.1. Yaşam, Sağlık ve Vücut Bütünlüğü.....	69
2.2. Ad.....	72
2.3. Faaliyet Özgürlüğü	72
2.4. Şeref ve Haysiyet	73

2.5. Resim ve Ses	73
2.6. Kişinin Özel Hayatı ve Sırları.....	74
3. Genel Olarak ve Bazı Özel Gruplar Üzerinde Yapılan Deneylerin Kişilik Hakkı Açısından İncelenmesi.....	75
3.1. Genel Olarak.....	75
3.2. Embriyo veya Cenin Üzerinde Deney Yapılması.....	76
3.3. Çocuklar Üzerinde Deney Yapılması	78
3.4. Gebeler, Lohusalar ve Emziren Kadınlar Üzerinde Deney Yapılması	80
3.5. Kısıtlılar ve Hükümlüler Üzerinde Deney Yapılması	82
3.6. Yoğun Bakımdaki ve Bilinci Kapalı Kişiler Üzerinde Deney Yapılması	84
3.7. Ceset Üzerinde Deney Yapılması	85

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNSAN ÜZERİNDE YAPILAN DENEYLERİN KİŞİLİK HAKKI İHLALİ KAPSAMINDA DOĞURDUĞU HUKUKİ SONUÇLAR

1. Kişilik Hakkı İhlali ve Kişiliğin Korunması.....	89
1.1. Genel Olarak	89
1.2. Kişiliğin Hukuki İşlem Sonucu Gerçekleşen İhlallere Karşı Korunması	92
1.3. Kişiliğin Haksız Fiil Sonucu Gerçekleşen İhlallere Karşı Korunması	95
1.3.1. Hukuka Uygunluk Sebepleri	96
1.3.1.1. Rıza	96
1.3.1.2. Daha Üstün Nitelikte Özel Yarar	98
1.3.1.3. Daha Üstün Nitelikte Kamu Yararı	99
1.3.1.4. Kanunun Verdiği Yetkinin Kullanılması.....	100
1.3.2. Diğer Mevzuattaki Hukuka Uygunluk Sebepleri.....	100

2. Kişilik Hakkı İhlalinde Sorumluluk.....	103
2.1. Genel Olarak	103
2.2. Haksız Fiil Sonucu Meydana Gelen Müdahalelerde Sorumluluk.....	104
2.3. Sözleşmeye Aykırılık Sonucu Meydana Gelen Müdahalelerde Sorumluluk.....	105
2.3.1. Genel Olarak	105
2.3.2. Deney Yapan Kişi ile Gönüllü Arasındaki Sözleşmenin Hukuki Niteliği	105
2.3.3. Sorumluluğun Ait Olacağı Kişiler ve Kurumlar	108
2.4. Haksız Fiil Sorumluluğu İle Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Sorumluluğun Yarışması	114
3. Kişilik Hakkına Saldırı Durumunda Açılacak Davalar	115
3.1. Genel Olarak.....	115
3.1.1. Önleme Davası	116
3.1.2. Durdurma Davası	117
3.1.3. Tespit Davası.....	118
3.1.4. Maddi Tazminat Davası.....	119
3.1.5. Manevi Tazminat Davası.....	121
3.1.6. Vekâletsiz İş Görmeden Kaynaklanan Dava.....	124
3.2. Kişiliği Koruyucu Davalarda Davacı ve Davalı Sıfatı	126
3.3. Kişiliği Koruyucu Davalarda Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	127
SONUÇ	129
EKLER.....	133
KAYNAKÇA	165